

**Տ. ԱՐՇԱԿ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆԻ ՔԱՐՈԶԸ՝
ԽՈՍՎԱԾ Ս. ԳԱՅԱՆԵ ՎԱՆՔՈՒՄ ԲՈՒՆ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ԿԻՐԱԿԻՆ
ՄԱՏՈՒՑՎԱԾ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳԻՆ**

(19 փետրվարի 2023 թ.)

«Եւ առ Տէր Աստուած զմարդն զոր արար, եւ եղ զմա
ի դրախտին փափկութեան զործել զմա եւ պահել»
(Ծննդ. Բ. 15):

«... Զպատկերն իւրական խառնեալ Ընդ հողանիւք
բնութեանս... Եղ ի դրախտին փափկութեան յորում
ցնծայր զուարճացեալ անտխրական խնդրեամբ»
(Կանոն Բուն Բարեկենդանի):

Սիրելի՜ քույրեր եւ եղբայրներ, այսօր մեր եկեղեցում նշվում է Բուն Բարեկենդանի տոնը: Բուն Բարեկենդանով մեկնարկում է Մեծի Պահոց 48 օրեր ձգվող ճանապարհորդությունը: Բուն Բարեկենդանի տոնի առիթով մեզ են հասել եւ մեր մշակույթի մեջ պահպանվել հետաքրքրաշարժ պատմություններ, ավանդազրույցներ, հեքիաթներ եւ ժողովրդական բանահյուսության բազմաթիվ գոհարներ: Այս ամենի նպատակը մեկն է՝ հավատացյալ ժողովրդի շրջանում տարածել եւ ամրապնդել դրախտային կյանքի պատկերները, քանի որ Բուն Բարեկենդանի տոնի խորհուրդը ոչ այլ ինչ է, եթե ոչ մարդկության նախամեղանշական, դրախտային կյանքի պատկերի վերականգնում:

Իսկ ի՞նչ է հայտնի մեզ դրախտի մասին:

Դրախտի մասին որոշ պատկերացումներ կազմելու համար դիմենք Սուրբ Գրքին եւ մեր եկեղեցու Սրբազան Հայրապետներին:

Ծննդոց գրքի առաջին երկու գլուխներում, որտեղ ընդգրկված է արարչագործության պատումը, ներկայացվում է Աստծու կողմից երկնքի ու երկրի, լուսատուների, բուսական ու կենդանական աշխարհների ստեղծումը: Զափազանց խոստուն բառապաշարով ներկայացվում է նաեւ

մարդու արարումը: Այնուհետեւ արձանագրվում է, որ Աստված մարդուն բնակեցրեց երանավետ դրախտում: Ս. Ներսես Շնորհալի հայրապետը, խտացնելով Սուրբգրային տվյալները՝ մարդու դրախտային կյանքի մասին նշում է հետեւյալը. «Ահա այս դրախտում մարդը ցնծալով ուրախանում էր, քանի որ վայելում էր անտխրական խնդություն» (Կանոն Բուն Բարեկենդանի): Ծննդոց գրքում արձանագրված է, որ դրախտը գտնվում է ստույգ վայրում՝ ըստ ամենայնի Միջագետքում, նաեւ հաճախ այդ աշխարհագրական վայրը նույնացվում է Հայկական լեռնաշխարհի հետ, քանի որ այստեղից են սկիզբ առնում Աստվածաշնչյան երկու գետերը՝ Եփրատն ու Տիգրիսը (Ծննդ. Բ. 14): Պատահական չէ նաեւ, որ մեծ տարածում ունի «Հայաստան երկիր դրախտավայր արտահայտությունը»: Ուրեմն, Սուրբ Գիրքը, եթե արձանագրում է ստույգ բնակավայր, Սուրբ Ներսես Շնորհալի հայրապետը հիմնվելով Սուրբգրային ավանդության վրա, եզրակացնում է, որ այդ դրախտավայրը ոչ միայն պարզ բնակավայր է, այլ հոգեվիճակ, որում բացարձակապես տեղ չունեն տխրությունը եւ տառապանքը:

Սիրելի՛ քույրեր եւ եղբայրներ,

Դրախտի՝ մահվանից հետո գոյություն ունեցող մի նոր կյանքի պատկերացումը քրիստոնեական մեր հավատքի առանցքային մասն է: Չհավատալ դրախտին, չհավատալ հոգու հավիտենությունը, չհավատալ մահվանից հետո գոյություն ունեցող կյանքին, նշանակում է չլինել քրիստոնյա: Սրանով հանդերձ, հիմա մտորում եմ, որ, լինելով քրիստոնյա, մեր խոսակցությունների մեջ հաճախ բացակայում է դրախտի մասին զրույցը: Թվում է, թե մենք դրախտի մասին մտածում ենք՝ որպես հեռավոր մի հեքիաթի, որ ստեղծված է ընդամենը մեր երեւակայությունը սնուցելու համար, բայց իրականում դրախտի գոյությունը մեր հավատքի հիմնաքարերից է: Նորից եմ կրկնում. եթե չկա դրախտ, չկա հավիտենական կյանք, ապա անիմաստ է դառնում քրիստոնեական մեր հավատքը, համոզումը, քրիստոնեական վարդապետությունը: Բուն Բարեկենդանի խորհուրդը ոչ միայն դրախտի մասին խոսելն է, այլ առավելաբար այն մասին է, թե ինչպե՞ս հայտնվենք մենք դրախտում, ինչպե՞ս վերադառնանք դրախտ: Մենք ունենք հավաստի պատմություն, որը քրիստոնյաներիս համար անբեկանելի է. գոյություն ունի դրախտ, որտեղից մարդը վտարվել ու արտաքսվել է մեղքի պատճառով: Մարդու ամբողջ կյանքը դարձել է դեգերումների մի շղթա, եւ այդ դեգերումները պետք

է արժեք ստանան նորից դեպի դրախտ վերադառնալով: Ուրեմն, ինչպէս վերադառնանք դրախտ: Եկեղեցին միանշանակ է պատասխանում այս հարցին՝ գիտակցված, կշռադատված, իմաստավորված զրկանքներով եւ տառապանքներով: Ինչո՞ւ եմ ասում գիտակցված, որովհետեւ իր ծննդից հետո մարդը կամա-ակամա ենթարկվում է տառապանքների: Չկա երկրավոր կյանք, որը թունավորված չլինի նեղութուններով: Պատկերացնենք մեր կենցաղի մեջ ամենասովորական իրադարձութիւնները՝ պսակներ, ծնունդներ, ուրախալի առիթներ, որոնց մեջ անգամ տխրութիւնը գերակշռում է: Ամուսնութիւններն անգամ երբեմն մթագնվում են համատեղ կյանքի անախորժութիւններով եւ դժվարութիւններով: Հաճախ նաեւ մարդու ծննդյան ուրախութիւնն է մթագնվում հիվանդութիւն տխուր հեռանկարներով: Կամա-ակամա մարդն իր տկար բնութիւն պատճառով ենթակա է տառապանքների, էլ չեմ խոսում տարերային եւ բնական աղետների մասին, որոնց մենք վերջերս ականատես եղանք, պատերազմների մասին, որոնց հետեւանքով բազմաթիւ զոհեր ու վիրավորներ ունեցանք նաեւ մենք: Ուրեմն, տառապանքը մեր կյանքի անխուսափելի ու անբաժան մասն է, իսկ քրիստոնյայի համար զրկանքը բնական, խելամիտ եւ հավասարակշռված ընտրութիւն է: Եւ եկեղեցին իր հերթին ասում է, որ ինքներս պետք է կամավորաբար զրկենք մեզ այնպիսի գործողութիւններից, որոնք կարող են առավել մեծ տառապանքի պատճառ դառնալ եւ խոչընդոտել մեր մուտքը դրախտ: Եւ Բուն Բարեկենդանով՝ զրկանքների ստանձմամբ, մեկնարկում է այս ճամփորդութիւնը, որը կոչվում է Մեծի Պահոց շրջան:

Սիրելի քույրեր եւ եղբայրներ, հարկաւ Մեծ Պահքի շրջանը, որը նորից եմ կրկնում զրկանքներ եւ տառապանք ստանձնելու մի շրջան է, հաճախ մեզ մոտ հարց է առաջացնում. «Տէր Աստված, մենք ի բնե արդեն մեծ տառապանքներ եւ զրկանքներ ենք կրում, ունենք նյութական դժվարութիւններ, անպաշտպանվածութիւն չփարատվող զգացումներ, արտաքին ճնշման, այլեւս մեզ ի՞նչ է մնում, որից մենք մեզ կամավորաբար զրկենք»: Իհարկէ, ինչ-որ առումով արդարացված են այսպիսի մտածումները եւ նման մտքեր կարող են այցելել մարդկանց: Բայց արդո՞ք մեզանից վերցված է ամեն ինչ, արդո՞ք մենք հնարավորութիւն չունենք ինքներս մեզ զրկանքներ պատճառել հանուն դրախտային կյանքի: Այսօր ընթերցվեց Ավետարանական մի հատված, որում գերիշխող նյութը բարեգործութիւնն է: Արդո՞ք մենք հնարավորութիւն չունենք օգտա-

գործելու մեր լեզուն եւ մի քանի բարի խոսքեր ասելու այն մարդկանց, որոնք ընկճված են: Արդյո՞ք մենք չենք կարող մի քանի քայլ ավել անել եւ հոգատարություն դրսեւորել այն մարդկանց հանդեպ, որոնք զրկված են քայլելու հնարավորությունից, արդյո՞ք մենք ի վիճակի չենք զսպելու մեր բարկությունը այն մարդկանց նկատմամբ, որոնք կյանքի տարբեր հանգամանքների բերումով կորցրել են հավասարակշռությունը՝ հայտնվելով ծանր հեգեբանական իրավիճակի մեջ: Արդյո՞ք մենք զրկված ենք այն հնարավորությունից, որ մեր կերակուրը կիսենք կարիքավորների հետ: Եւ Մեծի Պահոց շրջանի խորհուրդը ամփոփված է հենց այսպիսի զրկանքների մեջ, եւ ոչ ոք չպետք է մտածի, որ չունենք այդ հնարավորությունները: Աստված բոլորիս կյանք է պարգեւել՝ ապրելու եւ գործելու համար, եւ յուրաքանչյուրս մեր չափով առողջություն եւ կարողություններ ունենք եւ դրանք կարող ենք ծառայեցնել հասնելու համար նրանց ովքեր կարիքի մեջ են: Սա է ճանապարհը դրախտ վերադառնալու

Մեծի Պահոց շրջանում երբեմն նաեւ տարակուսանքներ են հայտնվում, թե ինչի համար է անհրաժեշտ հրաժարվել սննդի որոշ տեսակներից: Արդյո՞ք դա անհրաժեշտություն է: Իհարկե, մեր եկեղեցին որոշակի մեղմացումներ թելադրում է այն մարդկանց համար, որոնք առողջական խնդիրներ ունեն եւ Մեծի Պահոց շրջանում չեն կարող որոշ սննդատեսակներից ամբողջովին հրաժարվել: Բայց մյուս կողմից ակնհայտ է նաեւ, որ սննդի չարաշահումն ինքը հանգեցնում է առողջական լուրջ խնդիրների եւ խաթարում մարդու բնականոն կյանքը: Այնպես որ, եկեղեցու թելադրությունն է եղել միշտ եւ այսօր, որ Մեծի Պահոց շրջանին սննդի պահեցողությունը զուգորդվի հոգեւոր պահեցողության հետ, առաքինությունների զորացման հետ: Այս մաղթանքով է, որ Տիրոջ օրհնությունն եմ հայցում ամենքիդ, որպեսզի պահեցողությամբ կարողանանք հասնել մեր Փրկիչ Հիսուս Քրիստոսի Հրաշափառ Հարությանը, որին փառք հավիտյանս. ամեն:

